

СДРУЖЕНИЕ

ЦЕНТЪР ЗА ЗАКОНОДАТЕЛНИ ОЦЕНКИ И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ИНИЦИАТИВИ

представя:

Societas

АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА СЪДИЛИЩАТА

2010 г. – 2017 г.

Solidum

гр. София, 2018 г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Съгласно чл. 5 от Закона за съдебната власт (ЗСВ), граждани и юридически лица имат право на информация за работата на съдебната власт, като с втората алинея е очертана рамката на задълженията на органите на съдебната власт: да осигуряват откритост, достъпност и прозрачност на действията си по реда на ЗСВ и процесуалните закони. В тази връзка съдилищата изготвят и публикуват информация за своята дейност, под формата на периодични доклади.

Въз основа на тази информация настоящият доклад си поставя за цел да извлече оценка на въздействието и ефективността на въведените през периода 2010 г. – 2017 г. промени в процесуалните и устройствените закони, пряко засягащи съдебната власт, и да идентифицира тенденциите за промяна в бързината и качеството на правораздаването, както и ефективността и кооперативността на администрация, подпомагаща съдебната дейност.

По време на техния прочит обаче направи впечатление, че макар и в основните си направления и предметни групи докладите на съдилищата да следват една линия на изложение, същите често съдържат различни групи и категории информация, което не позволи да бъде осъществен детайлен анализ чрез унифициран подход към предоставената от всеки съд информация. В допълнение се установи, че за някои институции липсва публикувана информация за част от годините, попадащи в периода на настоящия анализ, а в докладите на други липсват данни, от които да се оцени качеството на правораздаването (напр. липсват данни за броя на обжалваните актове, а когато пък такива са налични, не е налице информация за последващото развитие на тяхното оспорване).

Поради това, настоящият доклад ще изведе обобщени изводи за дейността на най-натоварените съдилища в България, попадащи в обхвата на настоящето изследване, а именно:

- Софийски районен съд (СРС)
- Софийски градски съд (СГС)
- Софийски окръжен съд (СОС)
- Апелативен съд – София (АС-София)
- Административен съд – София град (АССГ)
- Административен съд – София Област (АССО)
- Върховен касационен съд (ВКС)
- Върховен административен съд (ВАС)

ИЗЛОЖЕНИЕ

Цялата информация в настоящи раздел е изложена общо (общо за всички отделения независимо от характера и реда на делата) по години. Допълнително в някои от докладите самите съдилища дават насоки (оплаквания) какви са основните проблеми в тяхната дейност и/или администрация и каква е тенденцията за тяхното разрешаване.

Анализът ще бъде структуриран в две части – първата част ще маркира развитието и хронологично ще проследи тенденции в работата на съдилищата, а втората ще съпостави тези изводи към въведените законодателни промени, изведени в доклад „Анализ на законовата и подзаконовата нормативна база в сферата на правораздаването в обхвата на стратегическите документи“, публикуван на [интернет страницата](#) на Сдружението.

Първата част е сегментирана в раздели по съдилища, всеки от тях започващ с таблица с цифрови стойности по съответния критерий за оценка с последващ коментар въз основа на така извлечените данни. След него ще последва преглед на идентифицираните проблеми по години заедно с относими препоръки.

Втората част ще проследи връзката между законовите промени и ще синтезира резултатите от анализа на дейността на съдилищата и ще изведе обобщени изводи.

I. ТЕНДЕНЦИИ В РАБОТАТА НА СЪДИЛИЩАТА

Софийски районен съд

Софийският районен съд (СРС) е най-големият и натоварен в страната съд. Съгласно данни на самата институция, в СРС се разглеждат над 30% от всички дела на районно ниво като новите дела, постъпващи всяка година в него са както следва: през 2013 г. - 101 223 бр.; през 2014 г. - 97 539 бр.; през 2015 г. - 104 601 бр.; през 2016 г. - 99 652 бр.; през 2017 г. - 112 554 бр.

Бързина на правораздаването						
<i>Година</i>	<i>Висящи в началото на годината</i>	<i>Постъпили нови дела</i>	<i>Дела за разглеждане</i>	<i>Решени дела</i>	<i>Останали дела за решаване (разлика постъпили и решени)</i>	<i>Коментар</i>
2010	7813	105 078	105 078	79 690	25 388	Увеличение на броя решавани дела за всяко тримесечие в сравнение с 2009 г. Като цяло се наблюдава забавяне на делата за разглеждане, като този проблем поставя началото на натрупване на висящи дела, оставени за решаване през следващата година.
2011	25 388	110 946	136 334	61 693	49 253	Намаление на броя решавани дела за всяко тримесечие в сравнение с 2010 г. Наблюдава се повишаване на абсолютния брой дела, поставени за решаване, както и увеличение на броя на останалите за решаване дела. Тези

						завишени стойности са продиктувани и от започващата по това време тенденция на чести законодателни изменения в материалната нормативна база. Наблюдава се и леко увеличение на броя дела за разглеждане в сравнение с предходната година.
2012	49 253	114 683	163 936	111 718	52 218	Намаление на броя решавани дела за всяко тримесечие в сравнени с 2011 г. Натовареност на месечна база от 1 съдия от 101.68 Като абсолютни стойности обаче, броят на новопостъпилите дела очертава тенденция за увеличаване на натовареността на съда и по-трудно решаване на делата в разумен срок. Видно от стойностите за предходните години е, че спрямо 2010 г., това увеличение е двукратно. Въпреки това се наблюдава почти двойно увеличение на решените дела спрямо предходната година, което е индикатор за усилията за преодоляване на повишения брой дела. Тези усилия обаче не водят до разрешаване на проблема с натовареността, видно от броя висящи дела, оставени за разглеждане през следващата година.

2013	52 218	101 223	135 534	99 955	53 486	Намаление на броя решавани дела за всяко тримесечие в сравнени с 2012 г. Остава устойчива тенденцията за повишаване на броя на делата, останали висящи към края на годината. Следва да отбележим, че намаляването на броя на решените дела, допринася за увеличението на броя дела, забавени и оставени за решаване в следващата година. Въпреки това следва да посочим, че въпреки наличната тенденция за увеличаване на броя на нерешените дела, стойностите на увеличение на този брой са минимални – с по около 1000 дела на година. Посоченото също е проявление на усилията за преодоляване на кризата свързана със забавянето на делата и решаването им в разумни срокове. Въпреки това обаче, усилията остават с ограничен резултат.
2014	53 486	97 539	128 483	101 056	49 969	Намаление на броя на решавани дела на месечна база от 1 съдия от 101.68 на 93.17 в сравнение с 2013 г. За пръв път през тази година е налице намаление на броя на висящите дела към края на отчетния период, както и увеличаване на броя решени дела. Въпреки това обаче, огромният обем от дела, останали висящи към края на

						годината говори за хроничен недостиг на кадри, материална база и ресурси, с които съдът да се справи с проблема със забавеното правосъдие.
2015	49 969	104 601	136 814	102 670	51 900	Намаление на броя на решавани дела на месечна база от 1 съдия от 93.17 на 87.99 в сравнение с 2014. Наблюдава се плавно увеличение на новопостъпилите дела, както и почти незабележимо увеличение на броя на решените дела. Тенденцията за увеличаване на броя на висящи дела, оставени за следваща година продължава, продиктувана от честите промени на законодателната уредба. Въпреки това натовареността е намалена, с оглед на предприетите мерки за командироване на съдии от страната в СРС.
2016	51 900	99 713	133 861	94 031	57 582	Намаление на броя на разглежданите дела от 1 съдия в период на един месец на 69.73. Наблюдава се временно намаление на броя на новопостъпили дела, но и намаление на броя на решените дела, което неизбежно рефлектира върху общия брой висящи дела за следващата година. Делът на нерешените дела се увеличава спрямо предходната година.

2017	57 582	110 764	150 595	104 408	63 938	Намаление на броя на разглежданите дела на месечна база от 1 съдия на 64.69. Тенденцията за намаляване на натовареността е положителна. Въпреки това обаче, остава устойчива и тенденцията за увеличаване на броя както на новопостъпили дела, така и на решенията. Продължава тенденцията за увеличение на дяла на нерешените дела спрямо предходната година.

Качество на правораздаването

<i>Година</i>	<i>Общо свършени дела</i>	<i>Брой обжалвани актове</i>	<i>Оставени в сила</i>	<i>Изменени отчасти</i>	<i>Отменени изцяло и постановено ново решение</i>	<i>Прекратява не на делото</i>	<i>Коментар</i>
2010	84 690	2 448	2 791	563	963	5 000	Качеството на правораздаването зависи от инстанционния контрол, упражняван върху актовете на конкретния съд. В този смисъл, следва да се посочи, че едва около 5% от актовете на СРС са били обжалвани пред СГС за

							посочения период. Този стабилитет на съдебните актове, показва, че качеството им е на достатъчно високо ниво за да разреши правилно възникналите споровете / съотв. да приключи съдебната фаза на наказателния процес.
2011	65 606	1 792	1269	107	421	3 913	Малкият процент на обжалвани актове, спрямо постановени такива говори за правилност на решенията от гледна точка на страните по делата.
2012	111 718	Няма данни	Няма данни	Няма данни	Няма данни	Няма данни	Липсата на детайлни данни за посочения период е продиктувана от тогавашната липса на единен механизъм, по който да бъде увеличена публичността на работата на съда, както и на съдебната

							статистика като цяло.
2013	99 955	9630	2138	885	582	Няма данни	През посочения период впечатление прави съотношението между постановени актове и обжалвани такива - всеки десети акт на СРС е бил обжалван през 2013 г. Завишеният брой на обжалвани актове е във пряка връзка с увеличаването на броя на разглежданите от СРС като първа инстанция спорове. В разглеждания период, мнозинството от актовете са били потвърдени като правилни и законосъобразни. Това говори за повишено качество на работата на магистратите в СРС.
2014	101 056	7055	4912	1164	961	791	Намаленият брой на обжалвани актове, както и огромният брой на потвърдените

							актове по реда на инстанционния контрол, говорят за повишеното качество на правораздаването. Въпреки това и с оглед на особеностите най-вече на въззивния инстанционен контрол по граждански дела, следва да посочим, че този изход от споровете не е изненадващ.
2015	102 670	13670	Няма данни	Няма данни	Няма данни	Няма данни	Липсата на единна и унифицирана форма на отчетните доклади на съдилищата е пречка за извличането на конкретни данни за качеството на работа на СРС през 2015 г. Въпреки горното, можем да кажем, че двойното увеличение на броя на обжалваните актове е предопределен от множеството законодателни изменения, случили се

							в годините преди 2015 г.
2016	94 031	13802	Няма данни	Няма данни	Няма данни	Няма данни	Липсата на единна и унифицирана форма на отчетните доклади на съдилищата е пречка за извличането на конкретни данни за качеството на работа на СРС през 2016 г. Наблюдава се леко увеличение на броя обжалвани актове.
2017	104 408	14235	Няма данни	Няма данни	Няма данни	Няма данни	В доклада за дейността на СГС за 2017 г. са налични само обобщени данни за постъпилите от СРС дела за въззивен контрол.

Качество на съдебната администрация

В периода 2010-2017 г., съдебната администрация претърпя доста голяма промяна, свързана неразривно с въвеждането на информационни и комуникационни технологии в ежедневната работа на съда, както и чрез въвеждането на организационни и други мерки за по-ниска нотовареност на съдебните служители и по-голяма бързина при обработването на делата.

Проблеми и тенденции:

Основна тенденция в разглеждания период е увеличаването на броя висящи дела към края на годината и прехвърлянето им за решаване в следващата година. Така ако в началото на разглеждания период, ако останалите висящи дела към края на годината са около $\frac{1}{4}$ от общия брой дела, поставени за разглеждане, към края на отчетния период тази стойност е увеличена до $\frac{1}{3}$, а в някои години дори и до $\frac{1}{2}$. Натовареността на съдиите също е проблем, който неизбежно съпътства СРС в отчетния период. Следва обаче да отбележим, че в сравнение с началото на периода, към 2017 г. е налице съществено намаление на натовареността на съдиите на месечна база – през 2013 г. натовареността на месечна база за 1 съдия е 101.68, докато през 2017 г., тази стойност е 69.73. Трябва да отчетем, че приложените мерки стимулират по-ниската натовареност, за сметка обаче на висящите дела, оставени за следващ период, за което следва да бъдат предприети мерки.

Броят на висящи дела е обвързан и с нестабилната нормативна база – честото изменение на материалния и процесуалния закон водят до увеличаване на броя дела, доколкото предоставените от законодателя възможности за уреждане на спорове следва да бъдат разглеждани чрез съдебна процедура.

От прочита и анализа на публикуваните доклади за дейността на съда могат да се изведат следните основни тенденции и проблеми, подредени хронологично по години:

2010

- Растеж на постъпващите дела без разумно разрастване на наличните състави и съдии;
- Нужда от допълнителни мерки за подобряване на съдебната дисциплина;
- Нужда от усъвършенстване на системата по връчване на съобщения и призовки;
- Наличие на сграден проблем на съда;
- Наличие на кадрови проблеми, свързани с отсъствието на част от съдиите от Наказателното отделение по здравословни причини;
- Оптимизиране и усъвършенстване на работата на държавните съдебни изпълнители, включително чрез предоставяне на достъп до всички регистри, уреждане на отчетността, статистиката, регламентацията на вътрешно-йерархичните отношения, създаване на единна система за атестация, повишаване квалификацията на съдебните изпълнители.

2011

- Увеличението в деловите постъпления не намира съответствие в актуализирания брой на съдебните състави и щатното разписание на служителите;
- Наблюдава се увеличение на броя разрешавани дела за всяко тримесечие;

- Липса на достатъчни битово-материални условия за магистратите и служителите;
- Липса на ясна законова регламентация в работата на съдиите по вписванията, включително липса на уеднаквена практика в работата им.

2012

- Несравнима свърхнатовареност на съда, отчетена официално и в Аналитичния доклад на статистическите данни за натовареността на съдилищата в Република България за 2011 г. на Комисията по анализ и отчитане степента на натовареност на органите на съдебната власт;
- Несъответствие между разполагаемите бюджетни сметки и ресурси и предприетите мерки за подпомагане на магистрати и служители;
- Лошо управление на краткосрочните и дългосрочните активи и тяхната реализируемост в практиката;
- Лошо управление на ресурси и свръхпленатовареността се утвърждават като тенденция.

2013

- Въпросът, свързан със свърхнатовареността на съда, не намира решение и през настоящия период;
- Откритите нови щатни длъжности се явяват недостатъчни с оглед изискванията на практиката, като предвижданията предвиждат нужда от нови 177 щатни длъжности, за да може да бъде своевременно и ефективно поет потокът от съдебни производства;
- Ефективното управление на магистратите и служителите се нуждае от допълнително усъвършенстване;
- Действащите законодателни мерки значително разширяват кръга от дела, изключително подсъдни на съда;
- Текущата процедура за разкриване и закриване на щатни длъжности се нуждае от изменения;
- Вътрешноорганизационните мерки за съдебно администриране на делата се нуждаят от надлежно имплементиране;
- Липсата на гъвкавост в работата на магистрати и служители сериозно забавя процеса на правораздаване;

2014

- През отчетната 2014-та година и предвид свърхнатовареността на съда се наблюдава недостиг на наличните съдебни служители;
- Неприклучено разработване на процедурата по разкриване и закриване на щатни длъжности по чл. 194 ЗСВ;

- Неизготвяне на доклад на Комисията по натовареност, по предложение на която следва да се направят промени в съдебните райони на районните съдилища;
- Проблеми със системата за управление на дела - СУСД;

2015

- Въпреки успешното преместване на гражданските отделения, прилежащата администрация към тях и държавните съдебни изпълнители в сградата, находяща се на бул. Цар Борис III и подобрените условия на работа, свързани с това, големият брой дела и несъответстващия на тях софтуер на разполагаемост на служителите създават значителни проблеми;
- Продължава да бъде осъзнавана нуждата от равномерна натовареност на съдии, отчасти явяваща се резултат от отсъстващите и командированите съдии;
- Недостатъчно усъвършенстваното управление, видно включително от рядкото използване на алтернативните способи за решаване, са пречка пред ефективното и качествено правосъдие.

2016

- Приетите Правила за оценка на натовареността на съдиите ведно с предстоящото инкорпориране на Система за разпределяне на делата на случаен принцип следва правилно да насочат вниманието на ВСС и всички останали органи относно необходимото оптимизиране на съдебната карта на районните съдилища, което към момента не е осъществено;
- Предвид това, недостатъчното кадрово осигуряване, свръхнатовареността и неравномерното разпределение на делата в рамките на съдебната карта остават неразрешими трудности;

2017

- Редом с досегашните останали неразрешени проблеми по свръхнатовареността и недостатъчния персонал, предвид ефективното и справедливо правораздаване изпъква въпросът за забавянето на делата поради умишлените и небрежните действия на процесуалните страни и тези на другите субекти в производствата, които са забавени предвид тяхната пренатовареност;

Софийски градски съд

Софийски градски съд (СГС) заема особено място в съдебната системата в Република България с оглед неговите комплексни компетентности. Съдът правораздава като първа инстанция на някои дела за престъпления от общ характер; признава и допуска изпълнения на решения на чуждестранни съдилища; извършва регистрацията на политически партии и религиозни общности като юридически лица; правораздава в качеството си на въззивен съд на Софийски районен съд.¹ Поради това дейността на съда се отличава с изключителна натовареност с преобладаваща фактическа и правна сложност на разглежданите пред СГС дела.

Бързина на правораздаването						
<i>Година</i>	<i>Висящи в началото на годината</i>	<i>Постъпили нови дела</i>	<i>Дела за разглеждане</i>	<i>Решени дела</i>	<i>Останали дела за решаване (разлика постъпили и решени)</i>	<i>Коментар</i>
2010	-	-	-	-	-	Липсва официална информация за разглеждания период.
2011	-	31 984	-	-	-	Единствената останала официална информация за 2011 г. намираме в доклада за 2013 г. В тази връзка и имайки предвид, че нямаме база за сравнение, следва да посочим, че официалната информация за броя на делата за разглеждане, висящите в началото на годината, решените дела и

¹ http://scc.bg/?page_id=8

						останалите за решаване в края на отчетната година следва да бъде публично достъпна.
2012		34 393			15459	Единствената останала официална информация за 2012 г. намираме в доклада за 2013 г. В тази връзка и имайки предвид, че нямаме база за сравнение, следва да посочим, че официалната информация за броя на делата за разглеждане, висящите в началото на годината, решените дела и останалите за решаване в края на отчетната година следва да бъде публично достъпна. В сравнение с предходната 2011 г., забелязваме увеличение на постъпилите нови дела с около 3000 броя. От доклада за 2013 г. научаваме, че през 2012 г., са останали 15 459 дела, което в цифрови измерения означава, че останалите за решаване през следващата година дела са около ½ от броя на делата, постъпили за разглеждане през 2012 г.
2013	15 459	33 216	48 675	28 282	20 393	Натовареността на 1 съдия за 1 месец възлиза на 27.41 дела. Забелязваме спад в новопостъпилите дела, но и спад в решените и драстично увеличаване на тези за разглеждане и останалите дела в края на отчетния период. Прави впечатление, че законовите изменения в периода 2010-2013 г. не спират увеличаването на броя на делата останали за разглеждане.

2014	16 318	32 723	49 041	28 617	16 172	Натовареността на 1 съдия за 1 месец възлиза на 26.89 дела. Следва да отбележим, че през разглеждания период е налице тенденция към намаляване на броя на заведените дела, като същевременно броят на решените дела остава константен. С около 25 % намалява броят на делата останали за решаване.
2015	16 172	31 447	47 616	27 726	19 893	Натовареността на 1 съдия за 1 месец възлиза на 24.65 дела. През разглеждания период продължава тенденцията за понижаване на броя на новопостъпилите дела, който не компенсира останалите от предходни периоди. На този фон намалението на решените дела се отразява негативно върху броя на оставените за следващ период.
2016	19 893	32 840	48 060	33 113	14 947	Натовареността на 1 съдия за 1 месец възлиза на 24.42 дела. Отчита се леко увеличение на новопостъпилите дела. Прекъсната е тенденцията за увеличаване на броя на оставените за решаване дела, като е увеличен броят на решените такива, като резултат от целенасочената политика за справяне с недостига на кадри в СГС.
2017	14 947	30 023	44 970	25 974	13 896	Натовареността на 1 съдия за 1 месец възлиза на 22.85 дела. Продължава тенденцията за справяне с проблема, свързан с нерешените дела за тази година.

						Намалява броя на новопостъпилите дела, както и този на решените такива. Въпреки това се наблюдава и спад в оставените за решаване за следващ период.

Качество на правораздаването						
<i>Година</i>	<i>Общо свършени дела</i>	<i>Оставени в сила</i>	<i>Изменени отчасти</i>	<i>Отменени изцяло и постановено ново решение</i>	<i>Прекратяване на делото</i>	<i>Коментар</i>
2010	-	НЯМА ДАННИ			-	Липсва официална информация за разглеждания период.
2011	31984				-	
2012	-				-	
2013	32 329				4047	В сравнение с 2011 год., се наблюдава лек ръст на свършените дела.
2014	32 869				4252	В сравнение с предходната година не се наблюдава съществено изменение . Прави впечатление, че приключилите дела са константна величина, която почти не търпи промяна. Прекратените дела бележат ръст.

2015	31 528				-	В сравнение с предходни периоди, приключилите дела търпят спад, за сметка на делата останали за разглеждане.
2016	33 113	2 228	-	1 160	-	Приключилите дела бележат ръст. За първа година имаме детайлна информация относно броя делата, чийто решения са оставени в сила. На фона на 33 113 броя свършени дела, процентът на обжалваните и потвърдени такива е нисък, което говори за качество на правораздаването.
2017	31 074	3 001	855	1 305	5 100	Отчита се спад в приключилите дела. Качеството на правораздаването е оценено високо, имайки предвид, че отменените решения представляват 1/30 от общия брой свършени дела. Въпреки това делът на прекратените на различни основания дела е висок – 1/6.

Качество на съдебната администрация: Следва да отбележим, че през разглеждания период е въведена и системата за проверка на дела чрез интернет страницата на съда, и усилията за електронизация на съдебната администрация дават резултат. СГС е сред малкото съдилища, в които електронното правосъдие предоставя достъп до движението на делата, техния статус, разпорежданията на съдията-докладчик, определенията и решенията. Стъпките в тази посока следва да продължат, като бъде въведен модел за по-голямо

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Този документ е изготвен по Проект № BG05SFOP001-3.003- 0028-C01 „Повишаване на доверието на обществото в съдебната система чрез оценка и анализ на съдебната реформа. “, финансиран от Европейския съюз и Оперативна програма „Добро управление “. Той не представлява становище на Европейския съюз или на Министерския съвет на Република България.

разширяване на приложното поле на електронното правосъдие, и бъде улеснен електронния достъп до дела, съотв., подаването по електронен път на документи по дела.

Проблеми и тенденции:

За дейността на СГС могат да изведат долупосочените тенденции и основни проблеми, подредени хронологично по години. Следва да се отбележи, че подробни данни относно дейността на съда има публикувани на интернет страницата на интуицията само за периода 2013 – 2017 г.

2013

- През разглеждания период в работата на СГС се изтъкват проблеми, свързани с общата свръхнатовареност и липсата на достатъчни щатни бройки предвид постоянното постъпление на дела;
- Забавеното разглеждане на дела се дължи на неправилни и некачествени действия на първоинстанционните съдилища, които действат също в подобни условия;
- Реалната прекомерна натовареност на съда води до недостатък на достъпни съдебни зали;
- Осъзнат е недостатъкът на служители, съдебни помощници и деловодители, който сериозно затруднява процесуалната ефективност;
- Наблюдаваното неравномерно разпределение на делата, дължащо се включително и на недобре работещ софтуер, широкият кръг от случаи, в които съдът е изключителна компетентия и недоимъкът от материални средства довежда до несъответствие с установените Европейски стандарти за ефикасна и качествена съдебна система;

2014

- През разглеждания период не са предприети мерки, относими и предприети за борба с гореизтъкнатите проблеми, видно от базисното и припокриващо се съдържание на доклада на съда;
- Остава да бъде разрешен проблемът със свръхнатовареността на съдии при недостатъчно постъпление на нови щатни бройки;
- Недостатъчността на наличните съдебни зали затруднява работата на съда като цяло и налага срочно да бъде адресиран;
- Работата на съда е затруднена и поради некачествено провежданите досъдебни и първоинстанционни производства;
- Липсата на прецизно отчитане на натовареността на съдиите и изтъкнатото несъвършенство на използвания софтуер за разпределяне на делата по тяхната фактическа и правна сложност допълнително затруднява работния процес.

2015

- Персистиращите проблеми и през тази година са в сферата на свръхнатовареността на съда, отразяваща се в организацията на работния процес, сроковете за разглеждане на делата и качеството на правораздавателната дейност.

- Необходимите действия, които следва да бъдат предприети за усъвършенстване на работния процес, включително по приключване на дела в разумен срок, постановяване на правилни и законоустановени решения, намаляване на общата натовареност и усъвършенстване на административния процес биват отбелязани в Доклад на Временна комисия на членовете на ВСС, който обхваща долупосочените теми:
- Предприемане на законови мерки за кадрово обезпечаване и ограничаване на кръга от дела, изключително подсъдими на СГС;
 - Уеднаквяване на процедурата по откриване на нови състави в отделенията на съда, с цел равномерно натоварване;
 - Равномерно разпределение на младши съдии и съдебни помощници, включително и в хипотезите на заместване;
 - Стриктно спазване на правилата относно командироването;
 - Обезпечаване на материалната база на разположение на съда, включително входящите и изходящите регистри;
 - Регулярна проверка на причините за отлагане и забавяне на дела, проверка на дейността на съдебни заседатели и вещи лица;
 - Усъвършенстване на деловодната система на разположение на съда;
 - Засилен контрол при назначения, атестации и общия работен процес на магистрати и административни служители;
 - Да се оптимизира възможността на заместник-председателите да имат непосредствен поглед върху работата на всички съдии и служители, които ръководят;

2016

- През разглеждания период са предприети конкретни мерки за преодоляване на горепосочените проблеми, сред които е и проблемът с наличните зали и помещения;
- Осъзната е необходимост от откриване на процедури по чл. 194 от ЗСВ, обхващащи съдии от всички от всички окръжни съдилища, ведно с промяна на съдебните райони на окръжните съдилища;
- Продължава да е належащ проблемът с обезпечеността на съдебните състави с достатъчно съдии;
- Въпреки редовно предприетите и правилни мерки на председателят и заместник-председателя по контрол на движението на делата, продължава да се осъзнава нуждата от срочно отстраняване на всякакви процесуални нарушения, каквото е неспазването на сроковете;

2017

- Основните проблеми на СГС за разглеждания период, въпреки постигнатия прогрес през 2016 г., остават същите, а именно свързани с високата

натовареност спрямо останалите окръжни съдилища, с кадровия дефицит на магистрати и съдебни служители и липсата на достатъчно помещения в сградата на съдебната палата, които да обезпечат нормални битови условия за дейността им;

- Продължава процеса на усъвършенстване на осъществяваните процесуални действия, като със заповед № РД-01-1344 от 19.04.2017 г. на председателя на СГС са утвърдени Правила за образуване, разпределение, заместване и произнасяне по вече образувани граждански и търговски дела, а с негова заповед № РД-08-412 от 10.02.2017 г. са допълнени утвърдените още в началото на 2016 г. Вътрешни правила за случайно разпределение на делата и заместване на съдии в Наказателно отделение.

Софийски окръжен съд

Софийски окръжен съд (СОС) разглежда първоинстанционни граждански дела по искове за установяване или оспорване на произход, за прекратяване на осиновяване, за запрещение, както и исковете по граждански дела с цена над 50 000 лева, и дела по търговски спорове със цена на иска над 25 000 лева, дела по несъстоятелност, както и производства по жалби срещу действия на съдебни изпълнители и срещу откази на Агенция по вписванията. По отношение на наказателните дела като първа инстанция съдът разглежда дела за престъпления с висока степен на обществена опасност като умишлени убийства, квалифицирани грабежи, отвлечане и др.

Като втора инстанция СОС разглежда гражданските и наказателни дела, разгледани от районни съдилища Ботевград, Елин Пелин, Етрополе, Ихтиман, Костинброд, Пирдоп, Самоков, Своге и Сливница. Следва да отбележим, че информацията, с която разполагаме е за периода 2015 – 2017 г. Публична информация относно периода преди 2015 до 2010 г. липсва.

Бързина на правораздаването								
*(за периода от 2010 г. до 2014 г. включително липсват публикувани на интернет страницата на СОС данни за неговата дейност.								
<i>Година</i>	<i>Висящи в началото на годината</i>	<i>Постъпил и нови дела</i>	<i>Дела за разглеждане</i>	<i>Решени дела</i>	<i>Срокове за разглеждане на делата</i>	<i>Жалби за бавност</i>	<i>Останали дела за решаване разлика постъпили и решени)</i>	<i>Коментар</i>
2015	222	1 461	2 524	1 587	1568 в срок до три месеца	3	937	Като цяло прави впечатление, че мнозинството от делата за разглеждане се решават и то в

								разумни срокове.
2016	565	2 159	2 724	1 926	1597 в срок до три месеца	4	798	Като цяло има значителен ръст на делата за разглеждане, решените дела са увеличени с около 1/4 , което се отразява положително върху останалите за решаване дела.
2017	393	1 943	2 371	1 538	1369 в срок до три месеца	4	833	Забелязва се лек спад на решените дела, и леко увеличаване на останените за друг период. Новопостъпили те дела бележат спад.

Качество на правораздаването

*(за периода от 2010 г. до 2014 г. включително липсват публикувани на интернет страницата на СОС данни за неговата дейност.

<i>Година</i>	<i>Общо свършени дела</i>	<i>Брой обжалвани актове</i>	<i>Оставени в сила</i>	<i>Отменени изцяло и постановено ново решение</i>	<i>Прекратяване на делото</i>	<i>Коментар</i>
2015	2 014	380	172	87	427	Мнозинството от актовете на СОС влизат в сила. Обжалваните актове са малко – около 1/5 от всички, а фактът, че мнозинството от тези актове са оставени в сила, говори за качествено правораздаване.
2016	2 269	298	172	89	343	През 2016 г. няма значителна разлика с предходния период. Увеличават се решените дела, като наблюдаваме и спад на броя обжалвани актове.
2017	1 890	305	127	77	352	Спад на решените дела, почти незабележимо увеличение на обжалваните актове.

Качество на съдебната администрация: като цяло съдебната администрация на СОС е една от най-ниско натоварените в системата на окръжните съдилища. В този смисъл следва да посочим, че СОС има възможността да развие повече и по-качествени услуги на съдебната администрация, и в частност относно електронното правосъдие.

Проблеми и тенденции:

Констатира се, че данни за дейността на СОС през изследвания период на интернет портала на съда са налични единствено за 2015 г., 2016 г. и 2017 г. Въз основа на тези данни могат се изведат следните наблюдения:

2015

- Съдът разполага само с 1 заседателна зала, което води и до проблеми с провеждането на откритите съдебни заседания и неспазване на графика на заседанията. Което води и до разглеждане на отделни дела в съдийските кабинети, което се определя като “изключение” в доклада.
- Проблем с отложени дела. Като основните причини за отлагане на делата са посочени същите, като през предходните години – несвоевременно връчване на призовките, неявяване по уважителни причини на страни, пълномощници, защитници, служебни защитници, вещи лица, свидетели.
- Констатирано чувствително увеличение на броя на подлежащите за разглеждане дела от всички видове;
- голям относителен дял имат гражданските дела, в сравнение с предходните години.
- Проблем с решаването на делата в инструктивния тримесечен срок. Причини за несвършването на делата в тримесечен срок са: нередовно призоваване на страни, свидетели и вещи лица; удължената процедура по размяна на книгата по гражданските и търговските дела; нередовната размяна на книга, несвоевременно представяне на експертизи и отказ на вещи лица да изготвят такива; разширяването на експертизите от единични в тройни; неявяването на вещи лица или експерти, страни, свидетели или защитници.
- Осезаемо увеличение в броя на прекратените дела - (с 50 %) е нараснал броя на прекратените дела спрямо предходната 2014 г. Това обстоятелство подкрепя устойчивата тенденция на сериозно увеличение на броя на прекратените първоинстанционни дела през последните няколко години. Причини за прекратяването на гражданските и търговските дела са: нередовна искова молба, недопустимост на производството, оттегляне на исковата молба, постигане на спогодба, изпращане на делото по подсъдност.
- Увеличено постъпване на новообразувани дела, като то е от порядъка на около 14 % при въззивните граждански и наказателни дела, близо 10 % за частните граждански дела и 28 % при частните наказателни дела. Също и увеличаване на подлежащи на разглеждане въззивни дела.

2016

- Проблемът, че съдът разполага само с 1 заседателна зала остава и води до проблеми с провеждането на откритите съдебни заседания, неспазване на

графика на заседанията и дори разглеждане на отделни дела в съдийските кабинети, което се определя като “в много редки случаи” в доклада.

2017

- През отчетната година Софийски окръжен съд е работил много добре, като взетите мерки за подобряване на правораздаването са били адекватни и навременни;

Апелативен съд – София

Пред Апелативен съд - София (АСС) се разглеждат приблизително половината от наказателните, гражданските и търговските дела, разглеждани пред апелативните съдилища в България. Съдебният район на Апелативен съд - София обхваща ОС-Благоевград, ОС-Видин, ОС-Враца, ОС-Кюстендил, ОС-Монтана, ОС-Перник, ОС-София и Софийски градски съд.

На интернет портала на съда може да бъде открит единствено доклада за дейността за 2017 г. (*може да се предположи, че съдът поддържа достъпна информация единствено за последния наличен период)

Бързина на правораздаването						
<i>Година</i>	<i>Висящи в началото на годината</i>	<i>Постъпил и нови дела</i>	<i>Дела за разглеждане</i>	<i>Решени дела</i>	<i>Останали дела за решаване (разлика постъпили и решени)</i>	<i>Коментар</i>
2017	107	1601	1771	1572	148	Малкият брой висящи в началото на годината дела предполага решаване на делата в разумен срок. В този смисъл и имайки предвид, че решените дела за посочения период са около 90 % от всички постъпили дела, можем да говорим за бързина на правораздавателната дейност на съда.

Качество на правораздаването						
<i>Година</i>	<i>Общо свършени дела</i>	<i>Брой обжалвани актове</i>	<i>Оставени в сила</i>	<i>Изменени отчасти</i>	<i>Отменени изцяло и постановено ново решение</i>	<i>Коментар</i>
2017	1 623	171	129	17	24	Ниският брой отменени актове, в сравнение с обжалваните такива говори за качествено правораздаване, от гледна точка на институционния контрол.

Качество на съдебната администрация

Апелативният съд в София е единственият апелативен съд, чиито системи са включени в Единния портал за електронно правосъдие. Като цяло съдебната администрация на съда показва бързина и качество при работата си с отчитане на посочените по-долу тенденции.

Проблеми и тенденции:

През отчетната 2017 г. проблемите в работата на АСС са свързани с постоянно увеличаващия се брой постъпващи дела, тежестта на казусите и натовареността на всеки отделен съдия в сравнение със средното равнище за всички съдилища, утежнени от недостатъка на съдебни помощници и изключителната подсъдимост на широк кръг дела към съда, което налага промяна в законодателството. Недостатъчната обезпеченост на работни места, оборудвани със съответната техника, отнасяща се както до съдиите и техните помощници, но и до администрацията, води до забавяне на процеса на правораздаване;

Административен съд – София град

Административен съд София-град (АССГ) е най-големият от 28-те административни съдилища в Република България. Съдът е местнокомпетентен да разглежда дела за оспорване на административни актове на административни органи със седалище в рамките на на Столична община, административни актове, издадени от орган, ситуиран в чужбина и дела, чието разглеждане пред АССГ е предвидено изрично със специален закон. АССГ разглежда и касационни жалби срещу решения на СРС, постановени по жалби срещу наказателни постановления съгласно Закона за административните нарушения и наказания.

Следва да се отбележи, че разглеждането на някои дела се отлага в някои случаи с години, с оглед на което е налице разминаване в колоната останали за решаване. Стойностите, заложи в посочената колона представляват разликата между решените дела и постъпилите през отчетния период.

Бързина на правораздаването					
<i>Година</i>	<i>Висящи в началото на годината</i>	<i>Постъпил и нови дела</i>	<i>Решени дела</i>	<i>Останали дела за решаване (разлика постъпили и решени)</i>	<i>Коментар</i>
2010	3 467	9 945	7 052	2893	Натовареност на 1 съдия средно за 1 месец е 23 дела. Като цяло, и имайки предвид, че 2010 година е едва трета година от основаването на съда, следва да посочим, че съдът е решавал 2/3 от делата в рамките на инструктивните срокове за това.
2011	3 907	11 717	6 224	5493	Натовареност на 1 съдия средно за 1 месец е 29,59 дела. В сравнение с

					предходната година наблюдаваме ръст на новообразуваните дела, което се е отразило на броя на решенията. От около 2/3 решени дела през предходната година, броят на решенията през 2011 г. е едва 1/2 .
2012	4 983	14 678	9 053	5625	Натовареност на 1 съдия средно за 1 месец е 32,77 дела. В сравнение с предходните години натовареността е повишена с около 50 %. Същевременно се наблюдава ръст на новопостъпилите дела, което неминуемо води до забавяне на решенията, а оттам и на броя решени дела.
2013	7 015	12 575	10 124	2451	Натовареност на 1 съдия средно за 1 месец е 30,8 дела. Наблюдаваме лек спад на новопостъпилите дела и увеличение на дяла на решените дела.
2014	5 220	12 615	9 702	2913	Натовареност на 1 съдия средно за 1 месец е 28,04 дела. Като цяло можем да говорим за устойчива тенденция относно броя на новопостъпилите и решени дела.
2015	5 259	12 812	10 062	2750	Натовареност на 1 съдия средно за 1 месец е 24,69 дела. Наблюдаваме леко увеличение на броя на решените дела. Останалите за решаване за следващ период намаляват.

2016	4 927	13 087	10 358	2729	Натовареност на 1 съдия средно за 1 месец е 22,08 дела. Остава устойчива тенденцията за броя на новопостъпилите и решени дела. Като цяло не наблюдаваме нито значителен ръст, нито значително намаление, което запазва статуквото на натовареността на съдиите. Все пак следва да отчетем, че като цяло и във връзка с предприетите кадрови мерки, проблемът с натовареността на съдиите е сведен под нивата от 2010 г.
2017	4 524	14 476	7 263	7213	Натовареност на 1 съдия средно за 1 месец е 21,7 дела. Ако през предходните години е налице стремеж за разглеждане и решаване на поне 2/3 от делата в разумен срок, то през тази година е налице край на същата – около 50 % от делата са оставени за решаване през следващи периоди. По този начин, можем да заключим, че е налице цикъл – от една страна информацията за делата през 2017 г., наподобява тази през 2012 г., като за преодоляване на проблемите породени от големият брой нерешени дела бяха необходими поне 3 години. Ситуацията тук е същата, но видно от натовареността на съдиите, тя не е продиктувана от малкият брой магистрати, а по-скоро от големият брой нерешени дела през предходите години

					и някои законодателни решения, които водят до увеличаване на броя на жалбите срещу актове на администрацията.

Качество на правораздаването

NB! В последната колона са отразени общият брой на делата, които са прекратени или решени наново, на основание, предвидено в закон. В този смисъл той отразява общ брой дела в т.ч. и от минали години, които са решени през съответната година.

<i>Година</i>	<i>Общо свършени дела</i>	<i>Брой обжалвани актове (пред ВАС)</i>	<i>Оставени в сила</i>	<i>Изменени отчасти</i>	<i>Отменени изцяло и постановено ново решение</i>	<i>Прекратяване на делото или решени на основанията, предвидени в спец. разп. на АПК</i>	<i>Коментар</i>
2010	9 205	няма данни	73% от всички обжалвани, без даден общ брой или числов израз.	няма данни	няма данни	няма данни	Липсата на данни, пречатства адекватната оценка на информацията, посочена в колоната Оставени в сила.
2011	10 641	няма данни	няма данни	няма данни	няма данни	1 940	Липсата на данни, пречатства адекватната

							оценка на информацията, посочена в колоната.
2012	12 646	3 314	2 353	няма данни	няма данни	2 222	През посочения период е налице първата информация относно броя на обжалваните актове на АССГ. От една страна около ¼ от делата отиват по-висока инстанция. От тях 2353 или около 2/3 са оставени в сила, което е изключително висок процент на потвърждаване и говори за качествено свършена работа на първа инстанция.
2013	14 370	3 687	2 610	няма данни	няма данни	2 859	Като цяло наблюдаваме

							леко увеличение на броя на обжалваните актове, съответно на броя на потвърдените такива.
2014	12 576	3 522	2 465	няма данни	няма данни	1 723	Наблюдаваме леко намаление на броя на обжалваните актове, съответно на броя на потвърдените такива.
2015	13 144	3 728	2 609	няма данни	няма данни	1 785	Наблюдаваме увеличение на броя на обжалваните актове, съответно на броя на потвърдените такива.
2016	13 490	3 292	2 325	няма данни	няма данни	1 387	Наблюдава се изменение на броя на

							обжалваните актове в посока намаляване, като можем да направим извод, че броя на потвърдените актове е в определена корелация с броя на обжалваните такива.
2017	14 258	3 707	2 574	213	964	1 435	Това е първата година, за която е налице пълна статистика за отменените или изменени актове на по-горна инстанция. В този смисъл, и имайки предвид относително малкия брой на актовете, които са изменени или отменени – около 1/3, можем да говорим за качество на първоинстанцио

							ния съд. Въпреки това и имайки предвид, че по-голямата част от тази 1/3 са били отменени или пререшени от по- горния съд, следва да направим извод, че основанията за неправилност на съдебни актове доминират при обжалването, за сметка на другите предвидени основания.

Качество на съдебната администрация Като най-големия и най-натоварения административен съд АССГ е новатор в прилагането на технически и ИТ решения за справки по хода на делата. Въпреки това следва да посочим, че липсата на отделени средства за обновяване на софтуерните решения внедрени в съда, водят до невъзможност за актуализиране, съответно до по-голямо натоварване на съдебната администрация. Това се отразява и върху качеството на работа, доколкото self-service онлайн услугите са бъдещето на съдебната администрация.

Проблеми и тенденции:

За дейността на АССГ могат да изведат долупосочените тенденции и основни проблеми, подредени хронологично по години.

2010

- Най-често основание за отлагане на делата - неизпращането в срока по чл. 152, ал. 2 по АПК на админ. преписка от админ. органи - ответници по правните спорове;
- Горното е основна причина и за невъзможността на съда да насрочва делата в срока по 157, ал. 1 от АПК.
- Неприлагане на списъци на заинтересованите страни от страна на админ. органи води до невъзможност за редовно призоваване и респективно отлагане и обща бавна ликвидност и продължителност на съдебния процес.
- Неизпълнение на процесуалното задължение на админ. органи за уведомяване в сроковете по чл. 61 АПК на страните в производството;
- Масово несъобщаване на актовете на всички страни в админ. производство и неедновременност на съобщаването;
- Образуване на идентични по предмет съдебни производства по оспорване на един и същ админ. акт, разпределени на различни съдебни състави.

2011

- Свръхнатовареност на съдиите - броят на постъпилите и разпределени дела надхвърля броя на работните дни в годината;
- Най-често основание за отлагане на делата - неизпращане на админ. преписка от админ. органи-ответници в 3-дневния срок по чл.152 ал.2 АПК. Забавянията продължават и през 2011г. и са една от основните причини за невъзможността на съда да спазва срока по чл.157 ал.1 АПК;
- Голям брой жалби се подават директно в съда, а не чрез админ. орган, издал оспорения акт, което обстоятелство също забавя процеса, вследствие на задължението на съда да изпрати препис от жалбата на ответника, който да окомплектова админ. преписка в нейната цялост и да я върне на съда;
- Неизпращане на всички налични писмени доказателства и админ. преписки;
- Неприлагане на списъци на заинтересованите страни от страна на админ. органи води до невъзможност за редовно призоваване и респективно отлагане и обща бавна ликвидност и продължителност на съдебния процес;
- Неизпълнение на процесуалното задължение на админ. органи за уведомяване в сроковете по чл. 61 АПК на страните в производството;
- Масово несъобщаване на актовете на всички страни в админ. производство и неедновременност на съобщаването;

- Образуване на идентични по предмет съдебни производства по оспорване на един и същ административен акт, разпределени на различни съдебни състави.

2012

- Свръхнатовареност на съдиите - допълнително затруднение произтича от повишената трудност и разнородност на делата;
- Недостатъчен брой на кабинетите и на съдебните зали;
- Отчетена е амортизацията и моралната старост на техническото оборудване и компютърните конфигурации;
- Няма данни за подобрения по които и да е от показателите, включени в отчета за 2011 г.

2013

- Свръхнатовареност на съдиите - броят на новопостъпилите дела, разпределени по съдии, се равнява на броя на работните дни в годината;
- Отлагане на делата по технически причини:
 - некомплектоване на административната преписка от страна на административните органи;
 - неизпращане на всички налични писмени доказателства;
 - неприлагане на списъци на заинтересованите страни;
- Наличен проблем относно индексите и таблиците, с които се отчитат делата, по които съдебният акт е влязъл в сила в най-кратки срокове поради необжалването му.

2014

- Свръхнатовареност на съдиите;
- Некомплектоване на постъпващите жалби с админ. преписки - забавяне до получаване на изисканата от ответника преписка;
- Неизпращане на всички налични писмени доказателства;
- Неприлагане на списъци на заинтересованите страни;
- Персистира проблемът с изменението и съдържанието на решението, с което са одобрени индексите, както и формите на статистическите таблици за годишните отчети за работата на съдилищата. В края на отчетния период те все още не са променени.

2015

- Отчитане на ефекта от новосъздаденото Трето отделение - адресиран е проблемът със свръхнатовареността и се увеличава обемът на свършената работа, като въпреки това свръхнатовареността продължава да бъде основен проблем;

- Адресиран е проблемът със системно забавяне на дела от страна на конкретни съдии;
- Персистиращите проблеми са:
 - неокомплектованите жалби и админ. преписки - утвърдена лоша практика в разрез с изрична разпоредба на АПК;
 - неизпращане на всички налични писмени доказателства;
 - неизпращане на админ. преписка от админ. органи-ответници в 3-дневния срок по чл.152 ал.2 АПК;
 - неприлагане на списъци със заинтересованите страни по процеса;
- Утвърждава се като сериозен проблемът при работата с вещи лица, поради неудачната и непълна нормативна уредба, уреждаща отношенията, въпреки приетата през 2015 г. Наредба.
- Остава проблемът с изменението и съдържанието на решението, с което са одобрени индексите, както и формите на статистическите таблици за годишните отчети за работата на съдилищата.

2016

- Свърхнатовареност на съдиите - отново новопостъпилите дела са повече от броя на работните дни през годината, без да се вземат предвид полагаемите се на съдиите дни платен годишен отпуск, както и дните, в които те заседават с първоинстанционни и касационни дела, дните на дежурство и времето, необходимо за обработване на доклада.
- Запазват се следните негативни тенденции от предходни години:
 - жалби се подават директно в съда в разрез с чл.152, ал.1 от АПК, без да са окомплектовани с админ. преписки;
 - неизпращане на преписката от админ. орган в 3-дневния срок по чл. 152, ал. 2 от АПК;
 - неприлагане към изпратената преписка на всички писмени доказателства, събрани от ответника;
 - неприлагане на списъци на заинтересованите страни в процеса;
 - независимо от приетата през 2015 г. Наредба за вещите лица, нормативната уредба, която урежда взаимоотношенията с тях, продължава да бъде непълна и е класифицирана като “неудачна”;
- Като нов за 2016 г. се очертава породените напрежение и неудовлетвореност в съдиите във връзка с одобрените от Комисията по натовареността при ВСС коефициенти за тежест на делата, които показват неразбиране на тежестта и сложността на материята, с която работят административните съдии и създават усещане за “несправедливо оценяване на труда”, който те полагат.

2017

- Свърхнатовареност на съдиите;
- Запазват се следните негативни тенденции от предходни години:
 - жалби се подават директно в съда в разрез с чл.152, ал.1 от АПК, без да са окомплектовани с админ. преписки;
 - неизпращане на преписката от админ. орган в 3-дневния срок по чл. 152, ал. 2 от АПК;
 - неприлагане към изпратената преписка на всички писмени доказателства, събрани от ответника;
- Остават налице пропуските в нормативната уредба, отнасяща се до взаимоотношенията с вещи лица. Въпреки приетата през 2015 г. Наредба при работата с вещите лица не се констатира положителен ефект. Обособяват се като конкретни усложнения назначаването, изготвянето, приемането и заплащането на експертизите, както и тяхната оценка.
- Особено място заема и отчетеният фактор “разнопосочна и противоречива практика на Върховния административен съд като касационна инстанция”, което води до допълнително затруднение в хармонизирането на българското правораздаване с европейските норми и получените становища по преюдициални запитвания, отправени към Съда на Европейския съюз в Люксембург.

Административен съд – София област

Административен съд – София област (АССО), с изключение на специални хипотези, предвидени в закона във връзка с компетентността на АССГ, има същите правомощия, но със съдебен регион, включващ районен съд Ботевград, районен съд Елин Пелин, районен съд Етрополе, районен съд Ихтиман, районен съд Костинброд, районен съд Пирдоп, районен съд Самоков, районен съд Своге, районен съд Сливница.

Бързина на правораздаването						
<i>Година</i>	<i>Висящи в началото на годината</i>	<i>Постъпили нови дела</i>	<i>Решени дела</i>	<i>Срокове за разглеждане на делата</i>	<i>Останали дела за решаване (разлика постъпили и решени)</i>	<i>Коментар</i>
2010	274	1036	827	до 3 месеца - 758; над 3 месеца - 344;	209	Сроковете за разглеждане на делата показват, че мнозинството от делата за разглеждане се решават в разумни срокове.
2011	182	1183	798	до 3 месеца - 868; над 3 месеца - 252;	385	През посочения период се наблюдава леко увеличение на броя нерешени дела. Причина за това обаче са и увеличения брой новопостъпили дела. Като

						цяло прави впечатление, че мнозинството от делата за разглеждане се решават в разумни срокове и дори е спаднал броят на делата, които са решени в срок над 3 месеца.
2012	245	1088	863	до 3 месеца - 834; над 3 месеца - 279	225	През посочения период също можем да заключим, че делата се решават в разумни срокове и за подобряване качеството на правораздаването.
2013	220	1342	1080	до 3 месеца - 1130; над 3 месеца - 230	262	През този период се наблюдава леко увеличение на броя нерешени дела, но причина за това е и големият брой новопостъпили дела в началото на годината.
2014	202	1298	992	до 3 месеца - 1107; над 3 месеца - 196	306	Показателите отново показват, че голяма част от делата се решават в рамките на разумните срокове, поради което можем да говорим за бързина на правораздаването.

2015	197	1237	811	до 3 месеца - 881; над 3 месеца - 254	426	Наблюдава се увеличение на броя на нерешените дела. Като цяло обаче показателите говорят за бързина на правораздаването.
2016	299	1195	982	до 3 месеца - 997; над 3 месеца - 272	213	Показателите отново показват, че голяма част от делата се решават в рамките на разумните срокове, поради което можем да говорим за бързина на правораздаването.
2017	225	1260	833	до 1 месец - 1083; 1-3 месеца - 2; над 3 месеца - 0	427	Наблюдава се ускореност в правораздаването. Показателите показват, че през разглеждания период няма дела, които да са разглеждани над 3 месеца.

Качество на правораздаването							
<i>Година</i>	<i>Общо свършени дела</i>	<i>Брой обжалвани актове</i>	<i>Оставени в сила</i>	<i>Изменени отчасти</i>	<i>Отменени изцяло и постановено ново решение</i>	<i>Прекратяване на делото</i>	<i>Коментар</i>

2010	1102	291	217	4	70	275	През разглеждания период се установява, че много малка част от делата са обжалвани на по-горна инстанция. Ниският брой отменени актове, в сравнение с обжалваните такива говори за качествено правораздаване, от гледна точка на инстанционния контрол.
2011	1120	270	236	5	52	321	Ниският брой отменени актове, в сравнение с обжалваните такива говори за качествено

							правораздаване, от гледна точка на институционалния контрол.
2012	1113	250	152	6	44	250	Ниският брой отменени актове, в сравнение с обжалваните такива говори за качествено правораздаване, от гледна точка на институционалния контрол.
2013	1360	175	164	4	26	280	Ниският брой отменени актове, в сравнение с обжалваните такива говори за качествено правораздаване, от гледна

							точка на инстанционни я контрол.
2014	1303	200	127	13	32	311	Ниският брой отменени актове, в сравнение с обжалваните такива говори за качествено правораздаван е, от гледна точка на инстанционни я контрол.
2015	1135	246	154	10	44	324	Ниският брой отменени актове, в сравнение с обжалваните такива говори за качествено правораздаван е, от гледна точка на

							инстанционни я контрол.
2016	1269	294	145	5	45	287	Ниският брой отменени актове, в сравнение с обжалваните такива говори за качествено правораздаван е, от гледна точка на инстанционни я контрол.
2017	1085	244	175	12	89	252	Ниският брой отменени актове, в сравнение с обжалваните такива говори за качествено правораздаван е, от гледна точка на инстанционни я контрол.

Качество на съдебната администрация - Въведената системата за проверка на дела чрез интернет страницата на съда, и усилията за електронизация на съдебната администрация дават резултат. Електронното правосъдие на АССО предоставя достъп до движението на делата, техния статус, разпореденията на съдията-докладчик, протоколите от съдебни заседания, определенията и решенията. Електронният достъп до делата също е улеснен. Работата на администрацията на съда показва бързина и качество при вършене на своята работа.

Проблеми и тенденции:

Основни тенденции и проблеми в дейността на АССО през изследвания период като се вземе предвид и подхода, който АССО е възприел по отношение на структурата на докладите си, а именно включване на конкретни препоръки за разрешаването на установени проблеми):

2010

- Свръхнатовареност на съдиите - отчита се фактът, че таксите за оспорвания са твърде ниски и не отговарят на реалната стойност на извършените дейности и отделеното време;
- Препоръки за изменения на нормативни актове, базирани на установени проблеми:
 - в АПК следва изрично да се уреди процедурата по размяна на книжа в касационното производство;
 - да отпадне изискването на чл.160, ал.2 от АПК частните жалби срещу определения по чл.159, т. 4 и т.5 от АПК да се разглеждат в открито съдебно заседание;
 - изрично да се предвиди хипотезата на спиране на допуснатото по силата на закона предварително изпълнение на административния акт в разпоредбата на чл.166, ал.2 от АПК;
 - в АПК изрично да се регламентират правилата, касаещи съдебното производство и особено в частта на доказателствата, като се сведе до минимум субсидиарното приложение на разпоредбите на ГПК, касаещи доказателствата, съгласно препращащата норма на чл.144 от АПК;
 - в чл.137 от АПК изрично да се регламентират правилата на призоваването, като се отчете спецификата на административния процес;
 - текстовете на разпоредбите на чл.250, чл. 255 и чл. 256 от АПК – защита срещу неоснователни действия и бездействия на администрацията следва да бъдат прецизирани по начин, който да предотврати или поне да намали трудностите в практиката по прилагането им;
 - изрично да се уреди срокът, в който може да се подаде частна жалба срещу определения, с които се прекратява производството пред районните съдилища съгласно чл.63, ал.2 от ЗАНН и редът, по който следва да се разгледа;
 - да се промени разпоредбата на чл.72 от ЗАНН, в която е предвидено, че компетентен съд да разгледа предложение за възобновяване на административнонаказателно производство е окръжният съд.

Промяната цели изрично уреждане правомощията на съда в случай на основателно предложение за възобновяване на административнонаказателното производство.

2011

- Неспазване от страна на административните органи на задълженията по чл. 152, ал. 2 и ал. 3 от АПК относно изпращане на жалбата до съда с прилагане на заверено копие от цялата преписка по издаване на акта и представяне на списък на страните в производството;
- Поради големия брой общини, които попадат в съдебния район на АССО (22), персистира проблемът с редовното призоваване на страните, тъй като има назначени такива единствено към деветте районни съдилища в съдебния район;
- Отправяне и допускане на доказателствени искания, които по същност налагат провеждането на минимум едно допълнително съдебно заседание;
- Назначаване на тричленни експертизи, което налага минимум три съдебни заседания;
- Често неизпълнение от страна на административните органи на задълженията по чл. 152, ал. 2 и 3 от АПК да изпращат в срок и цялост административната преписка и да представят по делото списък с адресите на заинтересованите лица;
- За нормалното функциониране на съда с оглед осигуряване на техническа обезпеченост на работните места са необходими допълнителни бройки компютърни конфигурации;
- Постановени две съдебни решения по касационни дела в срок над 3 месеца - взети са мерки за предотвратяване на бъдещи забавяния;
- Като основна трудност при спазването на тримесечния срок за свършване на делото се откроява редовното призоваване на страните за съдебно заседание;
- Обобщени две основни причини за забавяне: недостатъчна предварителна подготовка на делата от страна на съответните докладчици и направени доказателствени искания от страните по делата едва в писмени бележки, депозиранни в срока по чл.149, ал.3 от ГПК във вр. с чл.144 от АПК.

2012

- Утвърждава се тенденцията причини за приключване на делата извън тримесечния срок да бъдат:
 - отправяне и допускане на доказателствени искания на страните в първото съдебно заседание (допускане на гласни доказателствени средства, експертизи, събиране на писмени доказателства, оспорване истинността на документи и други), което налага провеждането на допълнителни заседания по делото;
 - назначаване на тричленни експертизи, което налага минимум три съдебни заседания;

- налага се извършване на експертизи с цел установяване на заинтересовани лица по даденото дело;
 - неизвършване на експертизите в срок от страна на назначените вещи лица;
 - поради големия брой общини, които попадат в съдебния район на АССО (22), персистира и проблемът с редовното призоваване на страните;
 - несъобразяване към момента на субсидиарно приложими текстове от ГПК, касаещи призоваването, със спецификата на административния процес;
 - не е променена разпоредбата на чл. 137 от АПК, в която първоначалната е действаща към момента редакция не са предвидени всички хипотези на призоваване, характерни за административния процес;
 - неизпълнение от страна на административните органи на задълженията по чл. 152, ал. 2 и 3 от АПК да изпращат в срок и цялост административната преписка и да представят по делото списък с адресите на заинтересованите лица;
- Допълнително са установени и следните проблеми:
- когато жалбоподател е областният управител на Софийска област, се забелязва липса на каквото и да било окомплектоване на жалбата - често се цитира оспорваният административен акт, без копие от този акт да бъде приложено към нея и без да са приложени писмените доказателства, с които жалбоподателят разполага, в разрез с изискването на чл. 150, ал. 2 от АПК;
 - при разглеждане на дела, образувани по искове за обезщетения по претърпени вреди от отменени наказателни постановления, се констатира противоречива съдебна практика по въпроса какъв е редът, по който следва да се разглеждат тези дела, респективно кой съд е компетентен да се произнесе - административният или общият;
 - АССО е отправил предложение до председателя на ВАС за приемане на съвместно тълкувателно постановление на ВКС и ВАС по чл. 124, ал. 2 от ЗСВ, чрез което да се преодолее този проблем.

2013

- Утвърждава се тенденцията причини за приключване на делата извън тримесечния срок да бъдат:
- отправяне и допускане на доказателствени искания на страните в първото съдебно заседание (допускане на гласни доказателствени средства, експертизи, събиране на писмени доказателства, оспорване истинността на документи и други), което налага провеждането на допълнителни заседания по делото;
 - назначаване на тричленни експертизи, което налага минимум три съдебни заседания;
 - налага се извършване на експертизи с цел установяване на заинтересовани лица по даденото дело;

- неизвършване на експертизите в срок от страна на назначените вещи лица;
- Част от проблемите по-горе са адресирани от АССО с наложена практика съдиите да дават задължителни указания на страните относно разпределението на доказателствената тежест в процеса по чл. 170, ал. 1 и ал. 2 от АПК, както и такива по чл. 171, ал. 4 от АПК за събиране на относимите по делото доказателства още с разпореждането за насрочване, което скъсява значително сроковете за разглеждане на делата.
 - намалени, но все още съществуващи случаи, са административните органи да не изпълняват задълженията си по чл. 152, ал. 2 и ал. 3 от АПК относно изпращане на жалбата в съда с прилагане към същата на заверено копие от цялата преписка по издаване на акта и представяне на списък на страните в производството по издаване на административния акт;
 - в някои от производствата административният орган продължава да не прилага и доказателства относно начина и датата на съобщаване на оспорения административен акт на жалбоподателя, което възпрепятства съда да извърши своевременна проверка относно допустимостта на жалбата.
 - подобрене на тенденцията за некомплектованост на документацията, когато жалбоподател е областният управител на Софийска област - наблюдава се надлежно спазване на изискванията по чл. 150, ал.2 АПК;
 - поради големия брой общини, които попадат в съдебния район на АССО (22), персистира и проблемът с редовното призоваване на страните.

2014

- Отпращане и допускане на доказателствени искания на страните в първото съдебно заседание (допускане на гласни доказателствени средства, експертизи, събиране на писмени доказателства, оспорване истинността на документи и други), което налага провеждането на допълнителни заседания по делото;
- Назначаване на тричленни експертизи, което налага минимум три съдебни заседания;
- Чести случаи, в които назначените вещи лица не изготвят експертизите в определения срок;
- Налага се назначаването на отделни експертизи с цел установяване на заинтересовани лица;
- Утвърждава се практиката съдиите от АССО да дават задължителни указания на страните относно разпределението на доказателствената тежест в процеса по чл. 170, ал. 1 и ал. 2 от АПК, както и такива по чл. 171, ал. 4 от АПК за събиране на

относимите по делото доказателства още с разпореждането за насрочване, което скъсява значително сроковете за разглеждане на делата;

- Все по- рядко се наблюдава, в сравнение с предходните години, административните органи да не изпълняват задълженията си по чл. 152, ал. 2 и ал. 3 от АПК относно изпращане на жалбата в съда с прилагане към същата на заверено копие от цялата преписка по издаване на акта и представяне списък на страните в производството по издаване на административния акт;
- Запазва се негативната тенденция административният орган продължава да не прилага и доказателства относно начина и датата на съобщаване на оспорения административен акт на жалбоподателя, което възпрепятства съда да извърши своевременна проверка относно допустимостта на жалбата;
- Персистира проблемът с редовното призоваване на страните за съдебно заседание, тъй като където не са на разположение призовкари към дадено районно съдилище, действията по призоваване на страна по делото се извършва от служители към съответните общински администрации и кметства, които не винаги оформят надлежно призовките и това съответно води до отлагане на делата.
- През 2014 г. от Върховен Административен Съд са доставени 5 броя компютърни конфигурации и са закупени 2 броя компютри;

2015

- Отпращане и допускане на доказателствени искания на страните в първото съдебно заседание (допускане на гласни доказателствени средства, експертизи, събиране на писмени доказателства, оспорване истинността на документи и други), което налага провеждането на допълнителни заседания по делото;
- Назначаване на тричленни експертизи, което налага минимум три съдебни заседания;
- Чести случаи, в които назначените вещи лица не изготвят експертизите в определения срок;
- Налага се назначаването на отделни експертизи с цел установяване на заинтересовани лица;
- Често се налага и назначаването на експертизи, които да установят допустимостта на оспорването;
- Все по- рядко се наблюдава, в сравнение с предходните години, административните органи да не изпълняват задълженията си по чл. 152, ал. 2 и ал. 3 от АПК относно изпращане на жалбата в съда с прилагане към същата на заверено копие от цялата преписка по издаване на акта и представяне списък на страните в производството по издаване на административния акт;
- Вече е утвърдена практиката съдиите от АССО да дават задължителни указания на страните относно разпределението на доказателствената тежест в процеса по чл. 170, ал. 1 и ал. 2 от АПК, както и такива по чл. 171, ал. 4 от АПК за събиране

на относимите по делото доказателства още с разпореждането за насрочване, което доказано скъсява сроковете за разглеждане на делата;

- Запазва се негативната тенденция административният орган продължава да не прилага и доказателства относно начина и датата на съобщаване на оспорения административен акт на жалбоподателя, което възпрепятства съда да извърши своевременна проверка относно допустимостта на жалбата;
- Персистира проблемът с редовното призоваване на страните за съдебно заседание, като причините съвпадат с тези, описани по отношение на предходните години;
- Отпуснати средства за подобряване на наличните компютърни конфигурации.

2016

- Отпращане и допускане на доказателствени искания на страните в първото съдебно заседание (допускане на гласни доказателствени средства, експертизи, събиране на писмени доказателства, оспорване истинността на документи и други), което налага провеждането на допълнителни заседания по делото;
- Назначаване на тричленни експертизи, което налага минимум три съдебни заседания;
- Чести случаи, в които назначените вещи лица не изготвят експертизите в определения срок;
- Налага се назначаването на отделни експертизи с цел установяване на заинтересовани лица;
- Често се налага и назначаването на експертизи, които да установят допустимостта на оспорването;
- Все по-рядко се наблюдава, в сравнение с предходните години, административните органи да не изпълняват задълженията си по чл. 152, ал. 2 и ал. 3 от АПК относно изпращане на жалбата в съда с прилагане към същата на заверено копие от цялата преписка по издаване на акта и представяне списък на страните в производството по издаване на административния акт;
- Запазва се негативната тенденция административният орган продължава да не прилага и доказателства относно начина и датата на съобщаване на оспорения административен акт на жалбоподателя, което възпрепятства съда да извърши своевременна проверка относно допустимостта на жалбата;
- Персистира проблемът с редовното призоваване на страните за съдебно заседание, като причините съвпадат с тези, описани по отношение на предходните години;
- Доставени от ВСС 2бр. компютърни конфигурации, 2бр. мултифункционални устройства, лаптоп и скенер, също така са отпуснати и средства за подобряване на част от компютърните конфигурации.

2017

- Отправяне и допускане на доказателствени искания на страните в първото съдебно заседание (допускане на гласни доказателствени средства, експертизи, събиране на писмени доказателства, оспорване истинността на документи и други), което налага провеждането на допълнителни заседания по делото;
- Назначаване на тричленни експертизи, което налага минимум три съдебни заседания;
- Чести случаи, в които назначените вещи лица не изготвят експертизите в определения срок;
- Налага се назначаването на отделни експертизи с цел установяване на заинтересовани лица;
- Често се налага и назначаването на експертизи, които да установят допустимостта на оспорването;
- Все по-рядко се наблюдава, в сравнение с предходните години, административните органи да не изпълняват задълженията си по чл. 152, ал. 2 и ал. 3 от АПК относно изпращане на жалбата в съда с прилагане към същата на заверено копие от цялата преписка по издаване на акта и представяне списък на страните в производството по издаване на административния акт;
- Запазва се негативната тенденция административният орган продължава да не прилага и доказателства относно начина и датата на съобщаване на оспорения административен акт на жалбоподателя, което възпрепятства съда да извърши своевременна проверка относно допустимостта на жалбата;
- Персистира проблемът с редовното призоваване на страните за съдебно заседание, като причините съвпадат с тези, описани по отношение на предходните години;

С оглед горните изводи по години, базирани на официалните доклади, се наблюдава копиране на един и същ текст със заменяне на числото, обозначаващо съответната година. Това само по себе си говори за наличието на обособен пакет от проблеми, които не са надлежно адресирани от компетентните органи. Впечатление прави употребата на израза “все по-рядко” за период от четири последователни години, което противоречи с цялостния смисъл на въпросното словосъчетание, но въпреки това може да бъде тълкувано двояко.

Върховен касационен съд

Върховният касационен съд (ВКС) е висшата съдебна инстанция по наказателни и граждански дела. Неговата юрисдикция се разпростира върху цялата територия на Република България. С оглед специфичните компетентности на съда, статистическите данни за бързина и качество на правораздаването са посочени заедно с една таблица.

Бързина и качество на правораздаването						
<i>Година</i>	<i>Висящи в началото на годината</i>	<i>Постъпили нови дела</i>	<i>Решени дела</i>	<i>Останали дела за решаване (разлика постъпили и решени)</i>	<i>Качени на 5 чл. с-в (обжалвани)</i>	<i>Коментар</i>
2010	6622	17459	16646	813	35	Броят на нерешените дела е нисък спрямо постъпилите и решение, което показва бързина на правосъдието.
2011	6610	16697	17083	386	30	Показателите показват, че през разглеждания период са решение повече дела, отколкото са постъпили, което води до бързина в правораздаването.
2012	6256	15276	17233	1957	51	Показателите показват, че през разглеждания период са решение повече дела, отколкото са постъпили, което

						води до бързина в правораздаването.
2013	8257	14008	14614	606	45	Показателите показват, че през разглеждания период са решени повече дела, отколкото са постъпили, което води до бързина в правораздаването.
2014	4679	13359	13377	18	71	Данните показват сравнително висока бързина при решаването на делата. Въпреки това остава устойчивата тенденция за оставяне на поне 1/3 от делата за следваща година.
2015	4645	11748	12119	371	42	Показателите показват, че през разглеждания период са решени повече дела, отколкото са постъпили, което води до бързина в правораздаването.
2016	3952	10135	9902	233	41	Броят на нерешените дела е нисък спрямо постъпилите и решени, което показва бързина на правосъдието.
2017	4260	10586	9802	784	60	Наблюдава се увеличение на броя нерешени дела, както и на броя обжалвани актове на 5 чл.

						с-в, което води до влошаване на бързината и качеството на правораздаването.

Качество на съдебната администрация – Статистиката показва, че независимо от тенденциите и вътрешните проблеми, които са изложени по-долу, Върховен касационен съд успява да прилага бързо и качествено правораздаване. Съдебната администрация също върши своята работа качествено.

Проблеми и тенденции:

От прочита и анализа на публикуваните доклади за дейността на ВКС могат да се изведат следните основни тенденции и проблеми, подредени хронологично по години:

2010

- Проблемът с натовареността на съдиите не е преодолян в сравнение с 2008 и 2009 и остава нерешен и през 2010г.
- Проблемът с броя на висящите дела остава и през 2010 година.
- Наличие на проблем с освободени места главно (но не само) на съдии от наказателната колегия. Опитът за решаване на проблема с командироване на съдии остава неефективен, най-малко защото не създава гаранции и сигурност за кариерното и професионално развитие на командированите съдии.
- Работа в намален състав, която води до увеличаване натовареността на съдиите с всички произтичащи от това негативни последици за сročността и качеството на правосъдателната дейност.
- Проблем породен от решение на САК за спиране на предоставянето на правна помощ и процесуално представителство до изплащането на всички отчети за предоставената такава. Породени от решението затруднения в работата на Върховния касационен съд по образуване, разглеждане и приключване на касационните производства, както и тези, по които има направени искания за възобновяване на наказателното дело.
- Проблемът от предходните години, свързан със затруднение по призоваване и връчване на книгата, който се наблюдава предимно по делата за възобновяване на наказателното производство, поради невъзможност да се установи местопребиваването и адреса на лицата за призоваване, особено в случаите, когато производството е образувано по искане на главния прокурор продължава.

2011

- Проблемът с натовареността на съдиите остава нерешен, въпреки тенденцията към увеличаване на постъпилите, но заедно с това и решените дела, за което главна заслуга за това е добрата организацията и администриране на съдебната дейност.
- И през 2011 г. продължителността на съдебните процедури е проблем, който е свързан със запазилата се тенденция към големи постъпления от граждански дела.

2012

- През отчетната година по обем и интензивност на съдебната дейност се наблюдава запазването нивото на натовареност спрямо предходните 2011 – 2009г.
- Нарастването на отложените дела, което се наблюдава във всяко отделение, но най-отчетливо и като тенденция в наказателните отделения.
- Неоснователно забавяне на дела, с оправдание за голяма натовареност, характерно и за предходните години.

2013

- Запазване на ръста на отложените дела, което от една страна се дължи и на поведението на представителите на адвокатурата.
- Наблюдава се тенденция за нарастване на броя на делата, поставени за разглеждане пред Търговска колегия, която води и до висока натовареност на съдиите.
- Същият проблем намира и отражение и в степента на качеството на съдебните актове, които не могат бъдат максимално прецизни.

2014

- Невъзможност за назначаване на съдии на две от новооткритите места за съдии предназначени за Гражданската колегия.
- Същият проблем има отражение и при високия обем на натовареност и обективна невъзможност за разглеждане и решаване на делата в разумни срокове, който е един от основните проблеми на съда.

2015

- Докладът за 2015г. представлява шаблонно заместване на данните от 2014г. с тези от съответната година. В частта с изводите не са направени съществени промени, което само по себе си представлява проблем. Проблемът може да се определи като липса на адекватен анализ на данните и липса на изводи, които биха могли да се направят, ако първите бяха анализирани правилно. Сам по себе си това насочва към мисълта, че вътре в съда липсва мотивация за откриване на проблемите и съответно предприемане на действия по разрешаването им.

2016

- И докладът за 2016 г. повтаря практиката на заместване на данните от предходен период с тези от съответната година. Отново в частта с изводите не са направени съществени промени и липсва адекватен анализ на данните и на изводи
- Също така прави впечатление, че се избягва да се посочват конкретни проблеми на съда при изготвяне на докладите, като се набляга единствено на постигнати резултати, което създава нереалистично впечатление за работата на съда.

2017

- Недостиг на съдебни помощни в НК, като те са определени като “ценен ресурс”, подпомагащ не само работата на съдиите по конкретни дела, но и аналитичната дейност на колегията.

Върховен административен съд

Върховният административен съд (ВАС) осъществява върховен съдебен надзор за точното и еднакво прилагане на законите в административното правораздаване.

На Върховния административен съд са подсъдни оспорванията срещу подзаконовите нормативни актове, освен тези на общинските съвети; оспорванията срещу актовете на Министерския съвет, министър-председателя, заместник министър-председателите и министрите; оспорванията срещу решения на Висшия съдебен съвет; оспорванията срещу актове на органите на Българската народна банка, както и като касационна инстанция разглежда дела по жалби срещу съдебни актове, постановени по административни дела и разглежда молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения по административни дела.

С оглед специфичните компетентности на съда, статистическите данни за бързина и качество на правораздаването са посочени заедно с една таблица.

Бързина и качество на правораздаването						
<i>Година</i>	<i>Висящи в началото на годината</i>	<i>Постъпили нови дела</i>	<i>Решени дела</i>	<i>Останали дела за решаване (разлика постъпили и решени)</i>	<i>Качени на 5 чл. с-в</i>	<i>Коментар</i>
2010	5418	16589	16554	35	835	Ниският брой останали дела за решаване говори за бързина на правораздаването. Броят на делата, които са качени на 5 чл. с-в също е малък спрямо броя на решените дела, което говори за качествено правораздаване.

2011	5723	16970	17367	397	877	Показателите показват, че през разглеждания период са решени повече дела, отколкото са постъпили, което води до бързина в правораздаването. Ниският брой дела, които са обжалвани на 5 чл. с-в също показва за качествено правораздаване
2012	5338	15718	16367	649	680	Показателите показват, че през разглеждания период са решение повече дела, отколкото са постъпили, което води до бързина в правораздаването. Ниският брой дела, които са обжалвани на 5 чл. с-в също показва за качествено правораздаване
2013	4774	17187	17169	18	771	Почти всички дела са решени през разглеждания период. Броят на делата, които са качени на 5 чл. с-в също е малък спрямо броя на решените дела, което говори за качествено правораздаване.
2014	4748	16149	15351	798	672	Наблюдава се увеличение на броя нерешени дела. Въпреки това отчитайки броя решение дела, спрямо тези, които не са,

						както и броя на обжалваните актове, говори за качествено и бързо правораздаване.
2015	5590	14931	14301	630	599	Ниският брой останали дела за решаване говори за бързина на правораздаването. Броят на делата, които са качени на 5 чл. с-в също е малък спрямо броя на решените дела, което говори за качествено правораздаване.
2016	6220	14838	14086	752	592	Ниският брой останали дела за решаване говори за бързина на правораздаването. Броят на делата, които са качени на 5 чл. с-в също е малък спрямо броя на решените дела, което говори за качествено правораздаване.
2017(до април)	6972	5070	5777	707	няма данни	Показателите показват, че през разглеждания период са решени повече дела, отколкото са постъпили, което води до бързина в правораздаването. Липсата на информация за броя на делата, които са качени на 5 чл. с-в. не дава възможност да се направи подробен и качествен анализ.

Качество на съдебната администрация – Независимо от огромния брой дела, които ВАС решава продължава да се наблюдава тенденция към насрочване на делата с една, понякога и с две години напред, което създава неудовлетвореност в правораздаването на съда. Като цяло съдебната администрация изпълнява своите задължения качествено и бързо. Електронният достъп до делата също е улеснен.

Проблеми и тенденции:

От прочита и анализа на публикуваните доклади за дейността на ВАС могат да се изведат следните основни тенденции и проблеми, подредени хронологично по години. Доклад за дейността през 2017 година към юли месец 2018 г. все още няма публикуван на интернет страницата на съда.

2010

- Неравномерно натоварване между отделенията. Предприети мерки за изравняване на натовареността.
- Натоварването на съдиите е прекомерно завишено и без промяна в нормативната уредба, отнасяща се до подсъдността на правните спорове във Върховния административен съд, се запазва и дори се увеличава броят на свършените дела.
- Проблем с работата на съда като първа инстанция по значителен брой дела, а по закон основната цел на съда като върховна инстанция е да осъществява съдебен надзор за точното и еднакво прилагане на законите в административното правораздаване и да издава тълкувателни решения.
- Голям брой производства са безплатни или с държавни в минимални размери, което дава възможност на голям брой субекти да обжалват административни актове. Като голяма част от жалбоподателите не използват адвокатска защита, което налага съдът да използва служебното начало и да дава указания на страните, които невинаги се изпълняват точно и оказва негативно въздействие върху бързината на процеса.
- Повечето проблеми на ВАС са породени от нормативната уредба и съответно решаването им може да се постигне само със законодателни промени.

2011

- Нужда от кадри с повишена компетентност в управлението на административните съдилища чрез развитието на управленски кадри, които да са запознати със съвременните мениджърски теории и практики, както и да работят прозрачно с лице към обществото и да допринасят за провеждането на задълбочена реформа и ефективно управление на финансовите ресурси в административното правораздаване чрез създаване на практически умения за стратегическо планиране и управление на проекти.
- Липса на доверие в съда, като повишаването на последното е един от основните приоритети.
- Нужда от по-висока квалификация на съдебните служители с цел по-качествено административно правораздаване.
- Проблемът с натовареността на съда остава, което води високо напрежение в работата на съда, като се има предвид сложността на материята, с която се работи.

- Проблем с работата на съда като първа инстанция по значителен брой дела остава нерешен, а по закон основната цел на съда като върховна инстанция е да осъществява съдебен надзор за точното и еднакво прилагане на законите в административното правораздаване и да издава тълкувателни решения.
- Нужда от увеличаване на броя на съдебните помощници, поне в някои отделения.

2012

- Нужда от повишаване на квалификацията на съдиите и съдебните помощници в областта на Европейското право, особено необходимо предвид големия брой международни актове, по които България е страна, в това число конвенциите на ООН, ЕКПЧ и постоянно развиващото се право на Европейския съюз.
- Нужда от продължаване на политиката по отношение на промяна на подсъдността на някои видове дела, като се вземат законодателни мерки за оптималното разпределение на делата между административните съдилища и Върховния административен съд.
- Проблемът с натовареността на съда остава, което води високо напрежение в работата на съда, като се има предвид сложността на материята, с която се работи. Като проблемът намира място във всички доклади разгледани до момента.
- Нужда от разработване и внедряване на Електронната папка в рамките на проекта за Електронно правосъдие от ръководството на съда.

2013

- Проблем в работата на различни отделения може да се посочи и предоставената от Висшия съдебен съвет програма за случайното разпределение на делата. Програмата не позволява да бъде отчитана сложността и обемът на разпределяните на случаен принцип дела, респективно разпределянето на еднотипни или сходни по предмет дела.
- Проблемът с високата натовареност и своевременното решаване на делата в разумен срок остава нерешен особено в някои отделения.
- Нужда от увеличаване броя на съдебните помощници в някои от отделенията.
- Фактът, че при оспорване на административните актове или при касационно обжалване на решенията на административните съдилища жалбоподателите не винаги използват адвокатска защита, което налага съдът да използва служебното начало и да дава указания на страните, които невинаги се изпълняват точно и оказва негативно въздействие бързината на процеса.
- Проблем със спазването на процесуалните срокове въпреки изключителната натовареност, на която са подложени съдиите, без аналог в рамките на Европейския съюз. И по официални данни – една от най-високите в световен мащаб.
- Нужда от ефикасни механизми за правоприлагането от ВАС и административните съдилища и подобряване организацията на администрацията.

- Нужда от повишаване експертността и административния капацитет на служителите във Върховния административен съд.

2014

- Проблемът с цялостната реформа на действащите тогава процесуални разпоредби във връзка с подсъдността на отделни категории правни спорове остава, като проблемът намира място във всички доклади до момента.
- Проблем с късното насрочване на делата, особено в някои отделения. Като проблемът е породен от натовареността на съдиите, правилата и таксите за касационно обжалване, което води до безсмислени и явно неоснователни жалби.
- Проблеми свързани с работата на правните помощници. По много причини се посочва, че същите не оказват необходимата помощ на съдиите, в това число да ги отменят в задълженията им за елементарни и рутинни действия.
- Проблем от неокомплектоването на административните преписки от страна на административните органи и „забавянето“ на страните при отправянето на доказателствените искания към съда са двете основни причини, водещи до отлагане на първоинстанционните дела, разглеждани от някои отделения.

2015

- Нужда от прецизно формулиране на основните задължения; вертикалните и функционалните връзки; изискваните качества, уменията и познанията. Като са предвидени конкретни мерки, но приложението им не е финализирано.
- Проблемът с натовареността остава, като се има предвид сложността на материята, която се работи и динамичното изменение на националното и развитието на европейското се отразява негативно върху работата на съда.
- Нуждата от промяна в размера на събираните държавни такси, която да е съобразена с размера на защитаваия интерес и ограничаване подсъдността на дела с определен материален интерес до по-долно ниво от ВАС се определя като “наложителна”.
- В обобщение, което е направено в доклада се стига до заключение, че проблемите се преповтарят с тези очертани в предходния отчетен доклад. Кое то обобщение налага извода, че ВАС със собствени усилия не може да намери разрешение на така поставените проблеми.

2016

- Необходимост от реорганизация на нормативно установената подсъдност, като конкретни предложения затова са направени и изведени в рамките и на предходните отчетни доклади.

- С доклада от 2016 година е направена ретроспекция на предишните доклади до 2010г. Като повечето от проблемите се повтарят през годините. В заключение може да се обобщи, че два от най-големите и очевидно нерешени проблеми са: подсъдността на делата(като се има предвид сложната материя) и натовареността на съдиите, който проблем е последица от първия.

II. ТЕНДЕНЦИИ И ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ.

Анализът на нормативна база в сферата на правораздаването за периода 2010 г. – 2017 г. проследи промените на законовата и подзаконовата нормативна рамка с пряко приложение и ефект в правосъдната система в България. По-конкретно бяха анализирани следните актове:

Закони
1. Закон за съдебната власт (ЗСВ)2. Гражданския процесуален кодекс (ГПК)3. Наказателно процесуален кодекс (НПК)4. Административно процесуален кодекс (АПК)5. Конституция на Република България (КРБ)6. Закона за електронното управление (ЗЕУ)7. Закона за електронната идентификация (ЗЕИ)
Подзаконови актове
1. Правилникът за администрацията на съдилищата (ПАС)2. Правилник за администрацията в районните, окръжните, административните, военните и апелативните съдилища (ПАРОВАС)3. Правилник за администрацията на Върховния административен съд (ПАВАС)4. Правилник за администрацията на Върховен касационен съд (ПАВКС)

Тъй като идентифицираните проблеми, изведени от публикуваните доклади за дейностите на съдилищата за 2010 година, са резултат от прилагането на съответните нормативни актове в тяхната редакция преди този период, то настоящата част от анализа ще оцени ефекта от законодателните изменения 2011 г., тъй като реално въздействие на въведените законодателни промени би имало едва от този момент насетне.

Следва да се вземе предвид също така, че много от измененията не биха имали непосредствен ефект върху ефективността и качеството на правораздаването, независимо дали същите намират незабавно пряко приложение от момента на тяхното въвеждане.

Ефект на законодателите изменения през 2010 г. върху дейностите на съдилищата през 2011 г.

- Измененията в законодателната уредба на правомощията на съда през 2010 г. са най-вече в частта относно администрирането на съдебния процес.
- Въпреки липсата на информация от съдилища като СГС и САС, можем да направим частичен извод за ефективността на измененията чрез проследяване на броя на постъпилите нови дела в първоинстанционния съд – СРС.

- Видно е от предоставените по-горе данни, че в СРС не са постъпили съществено повече дела от предходната година, но за сметка на това останалите дела за решаване за следваща година нарастват многократно.
- Имайки предвид честите изменения в процесуалните закони можем да направим извод за тяхната неефективност на практика.
- Едновременно с това са налице и изменения в ЗСВ, администриращи функционирането на съдебната система като административна такава, които създават съществени изменения във функционирането на съдилищата и администрацията към тях.

Ефект на законодателите изменения през 2011 г. върху дейностите на съдилищата през 2012 г.

- Промените през 2011 г. са съсредоточени предимно в допълването или изменянето на процесуални норми, които биха могли да доведат до „дисциплиниране“ и предвидимост на съответния вид процес (административен, граждански, наказателен и т.н.), за сметка на засилване на формализма.
- Засилването на публичността на актовете, постановявани от съдилищата с реформата на ЗСВ от 2011 г. е важна стъпка за преминаване към електронно правосъдие.
- Продължаващата тенденция за нарастване на броя на делата, които остават за решаване през следващ период се очертава и чрез измененията на нормативната уредба през 2011 г.
- Тази тенденция се затвърждава и от съществената и продължаваща реформа на НПК в частта относно подсъдността и производството по наказателни дела, както и различните изменения на правомощията на различните инстанции.
- Така, в началото на 2012 г. СРС като най-голям първоинстанционен съд в България е започнал годината с около 50 000 висящи дела, като към края на годината това число е вече 52 000 дела, което е нарастване с около 7 пъти спрямо 2010 г. Подобен е и случаят с АССГ, където темпът на нарастване на висящите производства е стабилен за разглеждания период.

Ефект на законодателите изменения през 2012 г. върху дейностите на съдилищата през 2013 г.

- Измененията през посочения период са насочени предимно към засилване на съдебния контрол върху санкционни актове на администрацията, както и към разширяване на приложението на производството за решаване на търговски спорове по ГПК спрямо споровете възникнали във връзка с публично-частното партньорство.
- Честото изменение на уредбата относно приключването на наказателните дела, и по-специално уредбата на приключването на делата със споразумение се отразява негативно върху ръстът на делата, оставени за разглеждане за следващ период. Същото важи и за честия брой изменения на процесуалните закони през 2012 г.

- Продължава устойчивата тенденция за повишаване на броя забавени дела, което говори за продължаващия проблем с бързото, а често и некачествено изменение на нормативни актове, засягащи правомощия или администрация на съдилищата. По отношение на административното правосъдие наблюдаваме значително увеличение на делата, които са висящи в началото на разглеждания период. Това се дължи според нас на въвеждането на компетентност на административните съдилища по специални закони, какъвто например е Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, както и Законът за кадастъра и имотния регистър, Законът за административните нарушения и наказания и др.
- С последния е въведена компетентността на административния съд като касационна инстанция по наказателни дела от административен характер, каквито са например делата срещу наказателни постановления за нарушаване на правилата за движение по пътищата. В този смисъл следва да посочим, че се наблюдава пряка връзка между контролните правомощия на изпълнителната власт и тяхното реализиране, и броя на дела, заведени пред административните съдилища.

Ефект на законодателите изменения през 2013 г. върху дейностите на съдилищата през 2014 г.

- Промените в НПК през 2013 г., са извършени с оглед на дисциплинирането на процеса, поставяйки срокове за приключване на делата, и възможността на обвиняемия да иска разглеждането на неприключило след изтичане на срока наказателно производство пред съд.
- Въведените срокове за прилагането на мярката „задържане под стража“ в досъдебното производство ускорява донякъде процеса в неговата изпълнителна част.
- На този фон 2013 г., се характеризира с увеличение на относителния дял на висящите дела, като за СРС е налице изменение увеличение с около 3000 дела.
- Следва да отбележим, че 2013 г. е пикова година за броя на висящите дела на районно ниво. В сравнение с 2010 г. е налице почти седемкратно увеличение на висящите дела, като за 2013 г., СРС е оставило за разглеждане за следващ период 52218 дела.
- На този фон продължава проблемът с висящите дела, продиктуван от честата промяна на съдържанието на правомощията на съдебната власт.

Ефект на законодателите изменения през през 2014 г. върху дейностите на съдилищата през 2015 г.

- Промените в АПК и Закона за електронното управление са пряко насочени към развитието на и разширяване достъпността до Електронно правосъдие.
- Измененията в НПК са в посока реформа на наказателната политика, а измененията в материята на несъвместимостта в Закона за съдебната власт са мерки, насочени към гарантиране независимостта на съдебната система, съответно на магистратите, тяхната материална и кадрова обезпеченост и др.

- Подзаконовата нормативна уредба и в частност измененията в правилниците на ВКС и ВАС са пряко насочени към увеличаване ефективността на администрирането на тези съдилища и оптимизиране организация на човешкия ресурс в тях, но на практика са все още неуспешни.
- Някои от мерките въвеждат механизми и за модернизиране на процесите в съдилищата в посока тяхната електронизация. Наблюдава се опит на съдилищата да преодолеят проблема с висящите дела. Независимо от това, този проблем продължава да се задълбочава и през разглежданият период. Макар промените, извършени от законодателя през 2014 г., да не са съществени, следва да отбележим, че честата законодателна практика за дерогирането на възможността за отлагане на влизането в сила на закона като цяло и влизане в сила на закони от деня на обнародването им в Държавен вестник затруднява съдилищата, които следва да следят закона по смисъла на принципа „Съда познава закона.“.
- В този смисъл е налице изоставане на съда по отношение на формиране на съдебна практика по прилагането на определена норма спрямо законодателя, който избързва и не предоставя възможност на съдебната власт за ориентация спрямо новите изисквания на закона. По този начин на всички нива се забавя своевременното решаване на дела, тъй като формирането практика по определен закон изисква време, с което магистратите не разполагат поради честите „изменения на волята“ на законодателя.

Ефект на законодателите изменения през 2015 г. върху дейностите на съдилищата през 2016 г.

- Въведените през тази година изменения в ГПК и в частност ограничаването на касационното обжалване на три групи въззивни решения може да бъде приведено към мерките за регулиране на натовареността на магистратите по линия на ефективно администриране на съдебната власт. В същата категория може да се квалифицират и някои от измененията на НПК, като например регулирането на начина на разпределение на делата в досъдебното производство и актуализиране на списъка на наказателните дела, родово подсъдни като първа инстанция на окръжния съд и на Софийски градски съд. В цялост, развитието на уредбата в НПК попада изцяло в предвиденото актуализация и повишаване ефикасността на наказателната политика.
- По отношение на дейността на съдилищата, като че ли се затвърждава тенденцията за постепенно увеличаване на относителния дял на висящите дела. В този смисъл ефектът на измененията върху работата на съда се изразява предимно в негативна посока, водейки до затруднения в работата на съда при неясни норми, имащи нужда от тълкуване. По този начин, вместо да се ускори процеса, като се предостави време преди влизането в сила на законодателни промени, през 2015 год, сме изправени пред 49 696 висящи дела, в сравнение с 7 813 през 2010 г.
- През тази година Конституцията на Република България търпи първото си изменение от 2007 година, като новите редакции са изцяло в посока реформиране

администрирането на съдебната власт и по-конкретно въвеждането на промени във Висшия съдебен съвет с цел преодоляване на евентуално неправомерно влияние и превенция на корупция в органа.

- Въпреки горното проблемите в съдебната система продължават да се задълбочават, и това най-ясно личи от забавянето в произнасянето на делата. Посоченото обосновава изводът за продължителната неефективност на нормативната база и нейната практическа неприложимост в условията на съдебната практика.

Ефект на законодателите изменения през 2016 г. върху дейностите на съдилищата през 2017 г.

- Допълването в АПК на регулацията на административния договор, разширяване на правомощията на прокурора по оспорването на административните актове, включително прецизирането на уредбата на дължимите държавни такси, улеснява производството по административни дела и води до намаляване на относителния дял на висящите в началото на 2017 г.
- През 2016 г. са налице няколко огромни реформи в ключови за съдебната система закони, като ГПК, НПК и ЗСВ, които съществено променят количествено правомощията на съдилищата, изменяйки съответните процесуални норми понякога и с непозната за тях обратна сила. Всички изменения в процесуалните закони, освен тези, които са наложени от имплементирането във вътрешното право на която е насочена към възможностите за кариерно развитие на магистратите, както и самата структура на ВСС – органът, отговарящ за назначаване, повишаване, преместване, освобождаване, атестация, налагане на дисциплинарни наказания на магистратите.
- Не са малко промените и в процесуалното законодателство, особено текущо такова. Продължава законодателната практика за влизането в сила на законите незабавно след публикуването им в Държавен вестник, което затруднява работата на съда по гореописания начин.
- Можем да заключим, че въпреки многобройните изменения, или по-скоро заради тях, е налице продължаващо задълбочаване на проблемите в съдебната система и в администрирането на висящите дела. Наблюдава се желание от страна на органите на съдебната власт за разрешаването им.

Ефект на законодателите изменения, въведени през периода 2010 г. - 2016 г.

Анализът на дейността на гореизложените съдилища, направен на база на публично достъпните доклади, позволява да се направят надлежни заключения за развитието и дейността им през отчетния период от 2010 г. – 2016 г. :

- Следва да отправим препоръка за единен образец на годишните доклади на съдилищата, който да съдържа информация както относно новопостъпилите и решени дела, така и относно тяхната „съдба“ на по-висока инстанция. Видно от горепосочената информация е, че измененията в нормативната уредба като че ли

преди всичко пречат на нормалната и ефективна работа на съдилищата и създават нови проблеми, преди старите да са разрешени. Така се създават лавинообразни проблеми, чието решаване е трудно с оглед ускореното приемане на нормативна уредба, със съмнително качество.

- Основният проблем, който засяга правораздавателната дейност, е свързан с пренатовареността на най-големите съдилища в сравнение със средното равнище за страната, което въпреки че забавя правораздавателния процес, не води до намаляване на неговото качество.
- Функционално свързан с проблема за пренатовареността е този за обезпечеността на съдилищата, както откъм съдии и съдебни помощници, така и от материална база, което в немалко случаи довежда до подобен резултат - забавяне на правораздавателната дейност, намаляване на общия брой свършени дела за определена година и увеличаване на броя нерешени дела в началото на всяка следваща година.
- Несвързан с пренатовареността и недостатъчната обезпеченост се явява проблемът, свързан с некачественото разглеждане на делата в някои съдилища, както от фактическа, така и от правна гледна точка, което, редом с възможността за злоупотреба с някои процесуални правомощия на страните по делото, допринасят отново за забавяне на правораздаването. Този проблем се отразява на броя оспорени съдебни актове, статистиките за които в повечето случаи не биват надлежно включвани и представени в годишните доклади на съдилищата. Злоупотребата с предоставени права и правомощия може да бъде проследено и при задълбочен анализ на резултатите от въведените законодателни промени в материалните и процесуални закони, които макар и ефективни, не представляват средство за ефективна борба с установените лоши практики; Въпреки приложимите системи за случайно разпределение на делата и тези, с които борави администрацията в ежедневната си работа, правораздавателната дейност се нуждае от единни стандарти, приложими за всички съдилища, засягащи включително годишните доклади и включваните в тях показатели, с което да бъде улеснено премахването на всякакви злоупотреби и лоши практики;
- Именно в тази посока следват да бъдат насочени мерките, предприети от законодателя, като редом с това следва да бъде засегнат въпроса за изключителната подсъдност на определени категории дела към определени съдилища, което допълнително затруднява последните.
- Отделно от горното е налице пряка връзка между приетите законодателни изменения в сферата на правосъдието, и натовареността на съдилищата. Тази връзка е значителна, доколкото съдилищата са тези, на които държавата е възложила функцията за разрешаване на спорове (правораздаване), а тази функция се реализира въз основа на изначално приети от законодателната власт и известни на страните и съдът правила. Видно от горните данни е, че законодателят не отчита необходимостта от предоставяне на поне по-дълъг срок *vocatio legis* за да може съдът и страните да се ориентират в новата уредба на обществените отношения. Към

настоящия момент практиката на мнозинствата е такива законопроекта да влизат в сила от деня на публикуването им в Държавен вестник.

- В този смисъл е налице необходимост от преосмисляне на условията и реда за приемане и влизане в сила на законодателните актове имащи отношение към сферата на правораздаването. Честите законодателни изменения, комбинирани с липсата на адекватен срок за влизането им в сила, и честите противоречия в нормативната база водят до забавяне на делата, а често и до увеличаване на относителния дял на отменените съдебни актове по реда на инстанционния контрол. Такива примери са налице в производствата по контрол за законосъобразност на действията на частните съдебни изпълнители, делата за застрахователни обезщетения по реда на КЗ и др.
- По отношение на съдебната администрация следва да отбележим положителното развитие на същата вследствие на приемането на Правилника за администрацията в съдилищата. Въпреки всичко следва да бъдат положени системни усилия за улесняване на онлайн-достъпа до дела, правенето на справки, подаването на документи и въобще извършването на съдопроизводствени действия от страните и съда по електронен път. За целта са необходими целеви средства за обучение, ИТ-инфраструктура и осигуряване на човешки ресурс. Препоръчваме проучване на възможностите за публично-частно партньорство за въвеждане на нови технологии в съдебната система. Въвеждането на системи за електронно правосъдие, както и по-широкото използване на портала за електронно призоваване следва да бъде приоритет за ръководните органи на съдебната власт, доколкото посочените методи биха ограничили съществено организационните и финансови последици от множеството прибързани законодателни изменения в сферата на правораздаването.
- Следва да посочим, че възможността за назначаване на съдебни помощници в рамките на Районните съдилища е положителна мярка, целяща борбата с неравномерната свръхнатовареност на това ниво и в частност на Софийският районен съд. Въпреки това следва да се обърнем внимание, че са необходими допълнителни стъпки от организационно естество, както и осигуряването на допълнителен щат, който да разтовари магистратите от част от административните дейности по хода на делата, което съществено ще облекчи натовареността им.
- Осигуряването на независимостта на магистратите е друго съществено условие за качествено правосъдие, което към настоящия момент е достатъчно добре подсигурано. Въпреки това следва да бъдат отчетени и негативите, произтичащи от конституционната промяна през 2017 г., които не предоставиха качествени гаранции за ненамеса, съотв. защита на магистратите от евентуални посегателства както върху тяхната телесна неприкосновеност, така и относно независимостта им като магистрати.
- Обобщавайки посочената дейност обръщаме внимание, че част от съдилищата не предоставят свободен и безпрепятствен достъп до докладите за дейността си. В този смисъл посочихме препоръката по-горе за унифициране на докладите на съдилищата, като препоръчваме, в случай, че няма техническа, финансова или организационна възможност за изпълнение на горното да бъдат предприети действия по реда на публично-частното партньорство.

- Следва да обърнем внимание и върху съдебните такси. Същите към настоящия момент по граждански, търговски и семейни дела с материален интерес са 4% върху претендираният интерес, но не по-малко от 50 лева. Считаме, че съществуването на подобна такса противоречи на функцията на съдилищата, разбрана като правомощие –право и задължение на съда да разгледа даден спор и да го реши със силата на присъдено нещо. В този смисъл съществуването на пропорционална такса противоречи на функцията на съдилищата, доколкото същите осъществяват правомощия, а не предоставят услуги.